

GOALBALL SPORCULARININ ZİHİNSEL DAYANIKLILIKLARININ FARKLI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Mehmet ACET¹, Özlem BEBEK², Utku IŞIK³

GİRİŞ

Engellilik, ilk yaratılıştan beri var olan fakat çok tanrılı dinlerce aileye ceza olsun diye verildiğine inanılan bir durumdur. Daha sonra engellilik, savaşlar sonucu gazilerin ve sanayi devrimindeki iş kazalarında sakat kalan kişilerin artması ile kendine tanımlar bulmuştur. Sağlık problemlerinin yanında toplumsal ve psikolojik olarak büyük bir sorun olduğu fark edilmiş ve çeşitli alanlarda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Engelli bireylerde, nesnelere çabuk kavrayamama, hareketlerde gecikmeler, nesne kontrollerindeki zayıflıklar, onların sağlıklı bireylerden geride kalmalarına sebep olmaktadır (Cornell ve diğ., 2006: 471).

Görme engelli, görme uzvunda tam veya kısmi kaybı olan, renk körlüğü (tavukkarası) hastalığı olan ve göz protezleri kullanan kişilerdir (Yıldız ve diğ., 2017: 62-64). Görememe hareketsizliğe, çevreyle bağlantının kopmasına, insanlardan uzaklaşmaya ve toplumsal düzene adapte olamamaya sebep olmaktadır. İş yapamaz gözüyle bakılan görme engelliler birçok engel grubunda-

¹ Dumlupınar Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu1, acetmehmet44@gmail.com

² Dumlupınar Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, ozlemmmbebekkk@hotmail.com

³ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, utkuisik87@gmail.com

Tekin (2011); Bektaş ve Özben (2016) yaptığı çalışmasında anlamlı farklılık tespit edilmiş çalışmamıza ters düşmektedir.

Yapılan literatür çalışmaların çoğu, görme engelli sporcular üzerinde yapılmadığı için karşılaştırmalar buna göre değerlendirilmelidir. Engelli sporcular üzerinde zihinsel dayanıklılıkla ilgili herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Bu sebepten dolayı araştırmaların, çalışmamızı desteklediğini veya ters düştüğünü söylemek son derece yanlış olabilir.

SONUÇ

Goalball sporcularının yaşları açısından farklı zihinsel dayanıklılıklarına sahip oldukları, cinsiyet, medeni durumun, eğitim durumunun, spor yapma yaşı, aile gelir durumları ve kendilerini tanımlama şekillerine göre ise zihinsel dayanıklılığı etkilemediği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda görme engelli sporcular üzerinde yapılan ilk zihinsel dayanıklılık çalışması olduğu tahmin edilmektedir. Bu sebepten dolayı bu tarz çalışmaların farklı engelli grubunda ve engelli branşlarına uygulanmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Altıntaş, A. (2015). *Sporcuların Zihinsel Dayanıklılıklarının Belirlenmesinde Optimal Performans Duygu Durumu, GÜdülenme Düzeyi ve Hedef Yöneliminin Rolü*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
2. Altıntaş, A. ve Kuruç, P.B. (2016). Sporda Zihinsel Dayanıklılık Envanterinin Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi (SZDE). *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 27 (4), 162-171.
3. Bayrakdaroğlu, S. (2014). *Tekvandocuların psikolojik sağlamlık ve öz-anlayış düzeylerinin takım sporcularıyla karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Muğla.
4. Bektaş, M. ve Özben, Ş. (2016). Evli Bireylerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1).

5. Bildirici, F. (2014). Özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip ailelerde aile yükü ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
6. Bonanno, G.A. ve Mancini, A.D. (2008). The Human Capacity to Thrive in the Face of Potential Trauma. *Pediatrics*, 121, 369-375.
7. Bonanno, G.A., Galea, S., Bucciarelli, A., ve Vlahov, D. (2006). "Psychological resilience after disaster: The New York City in the Aftermath of the September 11th Terrorist Attack". *Psychological Science*, 17(3), 181-186.
8. Bülbül, M.Ş. (2009). Doğuştan Görme Engellinin Türkiye'de Fizikçi Olabilme İhtimali. *Eleştirel Pedagoji*, 2(7), 52-59.
9. Bülbül, M.Ş. ve Eryılmaz, A. (2012). *Görme Engelli Öğrenciler İçin Fizik Ders Araçları*. Murat Kitabevi. Ankara.
10. Chan, D.W. (2003), "Hardiness And Its Role in the Stresburnout Relationship Among Prospective Chinese Teachers in Hong Kong", *Teaching and Teacher Education*, 19, 381-395.
11. Clough, P. ve Strycharczyk, D. (2012). Developing mental toughness: Improving performance, wellbeing and positive behaviour in others (1.Baskı, s. 1-10). London: Kogan Page.
12. Clough, P., Earle, K. ve Sewell, D. (2002). Mental toughness: The concept and the measurement. I. Cockerill (Ed.), *Solutions in Sport Psychology* içinde. (s.32- 43). London: Thomson.
13. Connaughton, D., Wadey, R., Hanton, S. ve Jones, G. (2008). The Development and Maintenance of Mental Toughness: Perceptions of Elite Performers. *Journal of Sport Sciences*, 26 (1) 83-95.
14. Çalık, F., Yılmaz, A., Şentürk, U., Akdeniz, H. ve Sertbaş, K. (2015). Otistik Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Durumluluk ve Sürekli Kaygı. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri*, 10(2).
15. Çalışkan, E. (2004). *Goalball Sporunun Görme Engelli Çocukların Fiziksel Uygunluk, Postür ve Kaygı Durumlarına Etkilerinin Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
16. Çalışkan, E., Karagözoğlu, C., Kayapınar, F., Erzeybek, S., ve Fişekçioğlu, B. (2007). Goalball sporunun ve hareket eğitiminin görme engelli çocukların kaygı durumlarına etkilerinin değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(3), 22-35.
17. Çarkçı, S. (2011). *Engellilerin Mesleki Eğitimi ve İstihdamı*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
18. Çetin, S. (2019). Zihinsel Dayanıklılık, Bağlanma Stilleri ve Bilişsel Duygu Düzenleme: Bedensel Engeli Olan ve Olmayan Sporcular Üzerine Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi. Ege üniversitesi. Sağlık Bilimleri enstitüsü. İzmir.

19. Dal, S., Keskin, B., Yurtseven, E., & Yurtseven, C. N. 1. Lig Goalball Oyuncularının Örgütsel Stres Davranışlarının İncelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 1-1.
20. Deliceoğlu, G., Çavuş, T.P., Karaman, G., Kocahan, T., Tortu, E. ve Tekçe, A. (2017). Goalball Antrenmanının Kadın Goalball Paralimpik Takımının Kuvvet, Denge ve Esneklik Parametrelerine Etkisinin İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1): 75-76.
21. Demir, T. ve Şen, Ü. (2009). Görme Engelli Öğrencilerin Çeşitli Değişkenler Açısından Öğrenme Stilleri Üzerine Bir Araştırma. *Journal Of International Social Research*, 2(8).
22. Erdoğan, N. ve Kocaekşi, S. (2015). Elit sporcuların sahip olması gereken psikolojik özellikler. *Türkiye Klinikleri Journal of Sport Science*, 7(2), 57-64.
23. Genç, A. (2014). *Psikolojik Dayanıklılığın Örgütsel Bağlılık ve İşten Ayrılma Niyetine Etkisi: Görgül Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
24. Gökmen, B. (2014). Özel eğitim okulu yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık ve iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (İstanbul örneği). Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
25. Gunn, B., Vincent, V. ve Dugas, D. (2009), "Stress Resilience Among Border Mexican American Women", *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 31(2), 228-243.
26. Güleröğlu, F. ve Eroğlu, H. (2019). Anaerobik Egzersiz Sonrası Oluşan Yorgunluğun Sporcuların Zihinsel Dayanıklılık Düzeylerine Akut Etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(3), 23-33.
27. Jan, J. E., Groenvel, M., Sykanda, A. M. ve Hoyt, C. S. (1987). Behavioural Characteristics Of Children With Permanent Cortical Visual Impairment. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 29(5), 571-576.
28. Karaatlı, M. (2006). *Verilerin Düzenlenmesi ve Gösterimi. Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, 5.
29. Kararımak, Ö. ve Güloğlu, B. (2014). Deprem Deneyimi Yaşamış Yetişkinlerde Bağlanma Modeline Göre Psikolojik Sağlamlığın Açıklanması. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43 (2), 01-18.
30. Kırımoğlu, H., Filazoğlu-Çokluk, G. ve Yıldırım, Y. (2012). Türk Antrenörlerin Yılmazlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (39), 115-127.
31. Kırımoğlu, H., Yıldırım, Y. ve Temiz, A. (2010). İlk ve ortaöğretim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yılmazlık düzeylerinin incelenmesi (Hatay İli Örneği). *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 88-97.

32. Madahi, E.M., Javidi, N. and Samadzadeh, M. (2013). The Relationship Between Emotional Intelligence And Marital Status In Sample Of College Students. *Elsevier, 3rd World Conference on Psychology, Counselling and Guidance (WCPCG-2012)*, 84, 1317-1320.
33. Maddi, S.R., Harvey, R.H., Khoshaba, D.M., Lu, J.L., Persico, M. ve Brow, M. (2006), "The Personality Construct of Hardiness, III: Relationships with Repression, Innovativeness, Authoritarianism, and Performance", *Journal of Personality*, 74(2):575-598.
34. Masum, R. (2014). A Mixed Method Analysis of Mental Toughness in Elite and Sub-Elite Male and Female Tennis Players in Pakistan. *Advances in Social Sciences Research Journal*, 1,110-122.
35. Nicholls, A.R., Polman, C.J., Levy, A. R. and Backhouse, S. H. (2009). Mental Toughness in Sport: Achievement Level, Gender, Age, Experience and Sport Type Differences. *Personality and Individual Differences*, 47,73-75.
36. O'connell, M., Lieberman, L. J. ve Petersen, S. (2006). The Use of Tactile Modeling and Physical Guidance as **Instructional** Strategies in Physical Activity for Children Who are Blind. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, **100(8)**, 471.
37. Schittjer. C.L. and Hirshoren, A. (1981). Factors of Problem Behavior in Visually İmpaired Children. *Abnomu Child Psychol.* Dec; 9 (4): 517-522.
38. Selçuklu, A.E. (2013). Örgütsel Bağlılığın Bir Yordayıcısı Olarak Kurum Kültürü ve Psikolojik Dayanıklılık. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Kayseri.
39. Sezgin, F. (2009). Relationships Between Teacher Organizational Commitment, Psychological Hardiness and Some Demographic Variables in Turkish Primary Schools. *Journal of Educational Administration*, 47(5), 630-651.
40. Sheard, M. (2013). Mental Toughness: The Mindset Behind Sporting Achievement. Second Edition. Hove, East Sussex: Routledge.
41. Sheard, M., Golby, J. ve Wersch, A. (2009). Progress Toward Construct Validation Of The Sports Mental Toughness Questionnaire (SMTQ). *European Journal of Psychological Assessment*, 25(3), 186-19.
42. Tekin, E. (2011). *Askeri Hastanelerde Çalışan Hemşirelerin Psikolojik Dayanıklılık Ve Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
43. Türkylmaz, H. B. (2019). *Futbolcuların zihinsel dayanıklılık düzeyleri ile sporda mücadele ve tehdit algılarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
44. Yalçın, S. (2013). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri İle Stres, Psikolojik Dayanıklılık ve Akademik İyimselik Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

45. Yardımcı, A., Sadık, R., Kardeş, N.T. ve Orijinal, Ö. (2017). Amerikan Futbolu Sporcularının Yalnızlık Düzeyleri ve Sporda Mental Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Spor Bilimleri Araştırma Dergisi*, 2(2), 79-90.
46. Yazıcı, A. (2016). *Profesyonel Basketbol Oyuncularında Zihinsel Dayanıklılık ve Duygusal Zekânın Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
47. Yıldız, Z., Yıldız, S. ve Karaçayır, E. (2017). Dünyada ve Türkiye’de Engelli Turizmi Pazarının Değerlendirilmesi (Evaluation of.) *Journal of Tourism and Gastronom Studies*, 61,80.
48. WEB1. <http://www.gesf.org.tr/goalball> adresinden 20.12.2019 tarihinde ulaşılmıştır.
49. WEB2. <http://mentorum.net/spor-psikolojisi-ve-zihinsel-dayaniklilik/> adresinden 20.12.2019 tarihinde ulaşılmıştır.